

NATUURONDERZOEK SPUIPLEIN TE MIDDELHARNIS

Gierzwaluw, huismus en vleermuizen

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Rho Adviseurs
Contactpersoon: E. Barendregt
Adres: Postbus 150
3000 AD Rotterdam
Tel: 010-2018537
E-mail: eva.barendregt@rho.nl

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V.
Adres: Waaier 72
2451 VW Leimuiden
Tel: 0172 576072
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Projectleider: ing. J. Koorevaar

Auteur: ing. F. van Wegen
Kwaliteitscontrole: ing. C.J.M. Groeneveld

Projectcode: RAVW2109
Status: Definitief
Datum: 14-12-2021

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. werkt volgens de kwaliteitsnormen van het Netwerk Groene Bureaus. Dit netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. De deskundigen werkende bij Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. voldoen hierdoor aan de volgens het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gestelde eisen. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is aangesloten op de Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee toegang tot de meest volledige natuurgegevens in Nederland.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Wettelijk kader	4
2	Onderzoeksmethodiek.....	6
2.1	Gierzwaluw	6
2.2	Huismus	6
2.3	Vleermuizen	6
2.3.1	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	6
2.3.2	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	6
2.3.3	Winterverblijfplaatsen	7
2.3.4	Vliegroutes en foerageergebieden.....	7
2.4	Overzicht inventarisaties.....	7
3	Resultaten	8
3.1	Gierzwaluw	8
3.2	Huismus	8
3.3	Vleermuizen	8
3.3.1	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	8
3.3.2	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	8
3.3.3	Winterverblijfplaatsen	8
3.3.4	Vliegroutes en foerageergebieden.....	9
3.4	Beschermde functies projectgebied	9
4	Conclusie en aanbevelingen	10
4.1	Conclusie	10
4.2	Aanbevelingen t.o.v. de Wet natuurbescherming.....	10
	Bijlage 1: Kaart resultaten gierzwaluw.....	11
	Bijlage 2: Kaart resultaten huismus	12
	Bijlage 3: Kaart resultaten vleermuizen	13
	Bijlage 4: Foto's nestlocaties en verblijfplaatsen	14

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Gemeente Goeree-Overflakkee is voornemens woningen te bouwen aan het Spuiplein te Middelharnis. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling.

In 2018 is door Adviesbureau Mertens B.V. verkennend natuuronderzoek uitgevoerd middels een quickscan ecologie¹. Uit de quickscan is gebleken dat het projectgebied mogelijk functies herbergt voor de gierzwaluw, huismus en vleermuizen. In opdracht van Rho Adviseurs is derhalve een aanvullend natuuronderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het projectgebied door de gierzwaluw, huismus en vleermuizen. Dit rapport bevat de resultaten van het natuuronderzoek en aanbevelingen ten opzichte van de Wet natuurbescherming.

1.2 WETTELIJK KADER

Voor wat betreft de soortbescherming in de Wet natuurbescherming zijn er verschillende beschermingsregimes. Het gaat om soorten die op basis van Europese wetgeving beschermd zijn vanuit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en soorten die nationaal als beschermde soort zijn aangewezen. Middels een provinciale verordening kunnen deze nationaal beschermde soorten worden vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit de wet. De vrijgestelde soorten kunnen verschillen per provincie.

Wanneer er door uitvoering van werkzaamheden sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen uit artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een in de wet genoemd belang voor de betreffende soort of soortgroep.
3. Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Ook kan er mogelijk middels een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode worden gewerkt. Dit is enkel mogelijk indien de handelingen niet van wezenlijke invloed zijn op de aanwezige beschermde soorten.

Nestlocaties van de gierzwaluw en de huismus zijn jaarrond beschermd. Alle vleermuizen zijn op Europees niveau beschermd. De verbodsbepalingen voor Europees beschermde soorten zijn opgenomen in artikel 3.1 (vogels) en 3.5 (overige soortgroepen) van de Wet natuurbescherming.

¹ Adviesbureau Mertens B.V., 2018. Quick scan beschermde planten- en diersoorten spuiplein te Middelharnis. Oktober 2018.

Europees beschermde soorten – Vogels (Artikel 3.1 Wet natuurbescherming)

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Europees beschermde soorten - Overige soortgroepen (Artikel 3.5 Wet natuurbescherming)

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2 ONDERZOEKSMETHODIEK

2.1 GIERZWALUW

Het onderzoek naar de gierzwaluw is uitgevoerd conform het Kennisdocument Gierzwaluw². Er zijn drie rondes in de periode 1 juni tot en met 15 juli 2021 uitgevoerd, waarvan één tussen 20 juni en 7 juli 2021 in verband met de aanwezigheid van jongen. Hierbij is het projectgebied doorkruist en zijn waarnemingen op kaart ingetekend. In verband met de omvang van het projectgebied, zijn deze inventarisaties in een team van twee deskundigen op het gebied van de gierzwaluw uitgevoerd. Tijdens de overige inventarisaties is tevens aandacht aan de gierzwaluw besteed. In paragraaf 2.4 is een overzicht gegeven van de uitgevoerde inventarisaties en de weersomstandigheden.

2.2 HUISMUS

De aanwezigheid van broedlocaties van de huismus is onderzocht middels een inventarisatie die is gebaseerd op Soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus³. In de periode 1 april tot en met 20 juni 2021 zijn twee bezoeken aan de onderzoekslocatie gebracht om broedlocaties van de huismus in het projectgebied vast te stellen dan wel uit te sluiten. De bezoeken zijn vanaf minimaal één uur na zonsopkomst en één uur voor zonsondergang uitgevoerd met een minimale periode van tien dagen tussen de bezoeken. Tijdens de overige inventarisaties is tevens aandacht aan de huismus besteed. In paragraaf 2.4 is een overzicht gegeven van de uitgevoerde inventarisaties en de weersomstandigheden.

2.3 VLEERMUIZEN

Onderzoek naar vleermuizen is te verdelen in het inventariseren van zomer- en kraamverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen, zwermplaatsen, winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Per mogelijke functie is er onderzoek verricht conform het Vleermuisprotocol 2021⁴. In verband met de omvang en het overzicht in het projectgebied zijn de inventarisaties uitgevoerd in een team van drie onderzoekers. Inventarisaties die aanvangen vanaf middernacht zijn uitgevoerd in een team van twee onderzoekers.

De inventarisaties met betrekking tot vleermuizen zijn met behulp van een zogenaamde batdetector uitgevoerd. Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. werkt standaard met de Pettersson D240X. Dit apparaat vangt de ultrasone geluiden van vleermuizen op en maakt deze hoorbaar voor het menselijk gehoor. Daarnaast biedt het apparaat de mogelijkheid geluiden op te nemen voor analyse achteraf. Enkele soorten zijn namelijk zeer moeilijk te determineren in het veld en vereisen een controle met behulp van analyse-software.

In paragraaf 2.4 is een overzicht gegeven van de uitgevoerde inventarisaties en de weersomstandigheden. De toegepaste methodiek wordt hier per functie nader toegelicht.

2.3.1 ZOMER- EN KRAAMVERBLIJFPLAATSEN

In de periode 15 mei – 15 juli 2021 is het projectgebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze inventarisatie bestaat uit drie rondes, waarvan er één in de vroege ochtend vanaf circa twee uur voor zonsopkomst is uitgevoerd. De overige twee rondes hebben 's avonds plaatsgevonden vanaf zonsondergang.

2.3.2 PAARVERBLIJFPLAATSEN EN ZWERMPLAATSEN

In de periode 15 augustus – 1 oktober zijn twee inventarisaties van twee uur uitgevoerd, teneinde paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten. Hiervan is één ronde gecombineerd uitgevoerd met het onderzoek naar zwermende dieren in het kader van massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen.

² BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0. BIJ12 juli 2017

³ Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen'(2017) Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017.

⁴ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2020). Vleermuisprotocol 2021, oktober 2020.

2.3.3 WINTERVERBLIJFPLAATSEN

In de periode 1 augustus – 10 september 2021 is het projectgebied onderzocht op zwermende dieren in het kader van massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze inventarisatie bestaat uit twee rondes van twee uur vanaf middernacht. Hiervan is één ronde gecombineerd uitgevoerd met het onderzoek naar paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Tussen de twee inventarisaties naar zwermende dieren in het kader van massawinterverblijfplaatsen is een minimum tussenperiode van tien dagen gehanteerd.

Op 8 december heeft een in pandige inspectie van de bebouwing plaatsgevonden. Tijdens deze inspectie is gezocht naar (sporen van) overwinterende individuen van vleermuizen. Hierbij is gebruik gemaakt van zaklampen en een endoscoop.

2.3.4 Vliegroutes en foerageergebieden

De inventarisaties naar vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn simultaan met de overige vleermuisinventarisaties uitgevoerd. Hierbij zijn de aanwezige vliegroutes en/of foerageergebieden op kaart ingetekend.

2.4 OVERZICHT INVENTARISATIES

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de data en weersomstandigheden van het natuuronderzoek. De inventarisaties zijn uitgevoerd door K. den Hartogh MSc., ing. D. Alberts, ing. D. Withagen, ing. F.M. Emmen, D.E.S. van Boerdonk MSc., ing. S.T. Mahie, ing. B. Albers, R.W.H. Khawaja, J. de Pee, ing. F. van Wegen en I. Litovska MSc.

Tabel 1: Overzicht inventarisaties

Datum	Tijd	Hoofdgroep	Activiteit	Weersomstandigheden
07-04-2021	08:03 – 10:03	Vogels	Huismus	Geheel bewolkt, windkracht 3, 5 °C
30-04-2021	07:15 – 09:15	Vogels	Huismus	Zwaar bewolkt, windkracht 2, 9 °C
07-06-2021	19:57 – 22:27	Vogels	Gierzwaluw	Vrijwel onbewolkt, windkracht 2, 20 °C
07-06-2021	21:57 – 23:57	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	Vrijwel onbewolkt, windkracht 2, 18 °C
28-06-2021	20:05 – 22:35	Vogels	Gierzwaluw	Geheel bewolkt, windkracht 2, 20 °C
12-07-2021	19:58 – 22:28	Vogels	Gierzwaluw	Geheel bewolkt, windkracht 1, 21 °C
12-07-2021	21:58 – 23:58	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	Geheel bewolkt, windkracht 1, 18 °C
13-07-2021	03:40 – 05:40	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	Geheel bewolkt, windkracht 2, 16 °C
09-08-2021	00:00 – 02:00	Vleermuizen	Winterverblijfplaatsen (zwermgedrag)	Vrijwel geheel bewolkt, windkracht 3, 16 °C
19-08-2021	00:00 – 02:00	Vleermuizen	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	Geheel bewolkt, windkracht 3, 15 °C
20-09-2021	05:26 – 07:26	Vleermuizen	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	Zwaar bewolkt, windkracht 2, 11 °C
08-12-2021	09:00 – 11:00	Vleermuizen	Winterverblijfplaatsen (in pandig)	Vrijwel onbewolkt, windkracht 4, 5 °C

3 RESULTATEN

3.1 GIERZWALUW

Binnen het projectgebied zijn geen nestlocaties van de gierwaluw vastgesteld. Boven het grasveld in het westelijke deel van het projectgebied zijn 40 foeragerende individuen van de gierwaluw waargenomen.

In de directe omgeving zijn vier nestlocaties van de gierwaluw vastgesteld. Twee van deze nestlocaties bevinden zich tussen de dakpannen van de Visserstraat 70. Eén nestlocatie bevindt zich tussen de dakpannen van de Westdijk 64. Eén nestlocatie bevindt zich tussen de dakpannen van het Zandpad 2. In bijlage 1 zijn de resultaten van het onderzoek op kaart weergegeven. In het zuiden van het gebied zijn 21 gierende individuen van de gierwaluw waargenomen. Dit duidt erop dat er mogelijk meerdere nestlocaties van de gierwaluw ten zuiden van het gebied zijn. De exacte aantallen en locaties van deze nestlocaties zijn niet bekend, omdat de focus van dit onderzoek op het projectgebied ligt.

3.2 HUISMUS

Binnen het projectgebied zijn geen nestlocaties van de huismus vastgesteld. In de directe omgeving van het projectgebied zijn tien nestlocaties van de huismus vastgesteld. Drie nestlocaties bevinden zich in de Visserstraat, waarvan één in het dak van Visserstraat 72 en de andere twee in het dak van Visserstraat 64. Twee nestlocaties bevinden zich in het dak van Nieuwdorp 56. Eén nestlocatie bevindt zich in het dak van Nieuwdorp nummer 2. Vier nestlocaties bevinden zich in het dak van de schuur op de hoek tussen Spuiplein en Gedempt Kanaal. In bijlage 2 zijn de resultaten van het onderzoek op kaart weergegeven.

3.3 VLEERMUIZEN

Binnen het projectgebied zijn de gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis waargenomen. Per onderzochte functie wordt het gebruik van het projectgebied nader toegelicht. In bijlage 3 zijn de resultaten van het onderzoek op kaart weergegeven.

3.3.1 ZOMER- EN KRAAMVERBLIJFPLAATSEN

Binnen het projectgebied is één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Deze bevindt zich aan de westzijde van de dakrand van Nieuwdorp 50 (bijlage 4). In de directe omgeving van het projectgebied zijn geen zomerverblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. Tijdens de kraamperiode zijn in het projectgebied verschillende foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen.

3.3.2 PAARVERBLIJFPLAATSEN EN ZWERMPLAATSEN

Binnen het projectgebied is één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Deze is op dezelfde plek aanwezig als de zomerverblijfplaats. In de directe omgeving van het projectgebied zijn twee baltsterritoria van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. De bijbehorende paarverblijfplaatsen kunnen worden verwacht in Nieuwdorp 42 tot 46 en Zandpad 2 tot 8. In de directe omgeving zijn vier paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze bevinden zich in de Brandsteeg 3, Joost van den Vondellaan 12, Spuiplein 21 en Visserstraat 58. Tijdens de paarperiode zijn in het projectgebied verschillende foeragerende en passerende individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Daarnaast zijn er enkele passerende individuen van de rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis waargenomen.

3.3.3 WINTERVERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de inventarisatie naar winterverblijfplaatsen is geen zwermactiviteit waargenomen welke kan duiden op de aanwezigheid van een massawinterverblijfplaats. De zomer-/paarverblijfplaats in het projectgebied is mogelijk geschikt als winterverblijfplaats onder geschikte omstandigheden.

Tijdens de inpassende inspectie naar winterverblijfplaatsen van vleermuizen zijn geen sporen van of individuen van overwinterende vleermuizen in de bebouwing waargenomen. In de bebouwing was tocht aanwezig. Hierdoor is er geen stabiel microklimaat, waardoor de bebouwing niet optimaal geschikt is als winterverblijfplaats voor vleermuizen.

3.3.4 Vliegroutes en foerageergebieden

In het projectgebied zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. Binnen het projectgebied zijn verschillende passerende individuen van de gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis. Per inventarisatieronde zijn maximaal zes individuen van de gewone dwergvleermuis, één individu van de rosse vleermuis en twee individuen van de ruige dwergvleermuis verspreid over verschillende momenten in de nacht passerend waargenomen. Binding met lijnvormige elementen in het projectgebied is hierbij niet vastgesteld.

Binnen het projectgebied zijn verschillende foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis waargenomen. De meeste activiteit is boven het grasveld aan de westzijde van het projectgebied waargenomen. In de omgeving zijn veel watergangen en weilanden te vinden, waardoor er voldoende alternatieve foerageermogelijkheden aanwezig zijn. Het foerageergebied in het projectgebied is niet essentieel voor de staat van instandhouding van de lokale vleermuispopulaties.

3.4 BESCHERMDE FUNCTIES PROJECTGEBIED

Het projectgebied bevat elementen welke worden benut door beschermde soorten. In tabel 2 is weergegeven welke beschermde functies zijn aangetroffen in het projectgebied.

Tabel 2: Beschermde functies

Wet natuurbescherming	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Functie
Artikel 3.5, HR IV	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Paarverblijfplaats Zomerverblijfplaats

4 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

4.1 CONCLUSIE

Binnen het projectgebied zijn geen nestlocaties van de gierzwaluw en de huismus aangetroffen. In de directe omgeving zijn verschillende nestlocaties van de gierzwaluw en de huismus vastgesteld. De nestlocaties bevinden zich buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden.

In het projectgebied is één zomerverblijfplaats die tevens fungeert als paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. In het projectgebied zijn geen winterverblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. In de directe omgeving zijn twee baltterritoria van de gewone dwergvleermuis en vier paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis vastgesteld. In het projectgebied zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. Het projectgebied wordt gebruikt als foerageergebied van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Het foerageergebied is niet essentieel voor de staat van instandhouding van de lokale vleermuispopulaties.

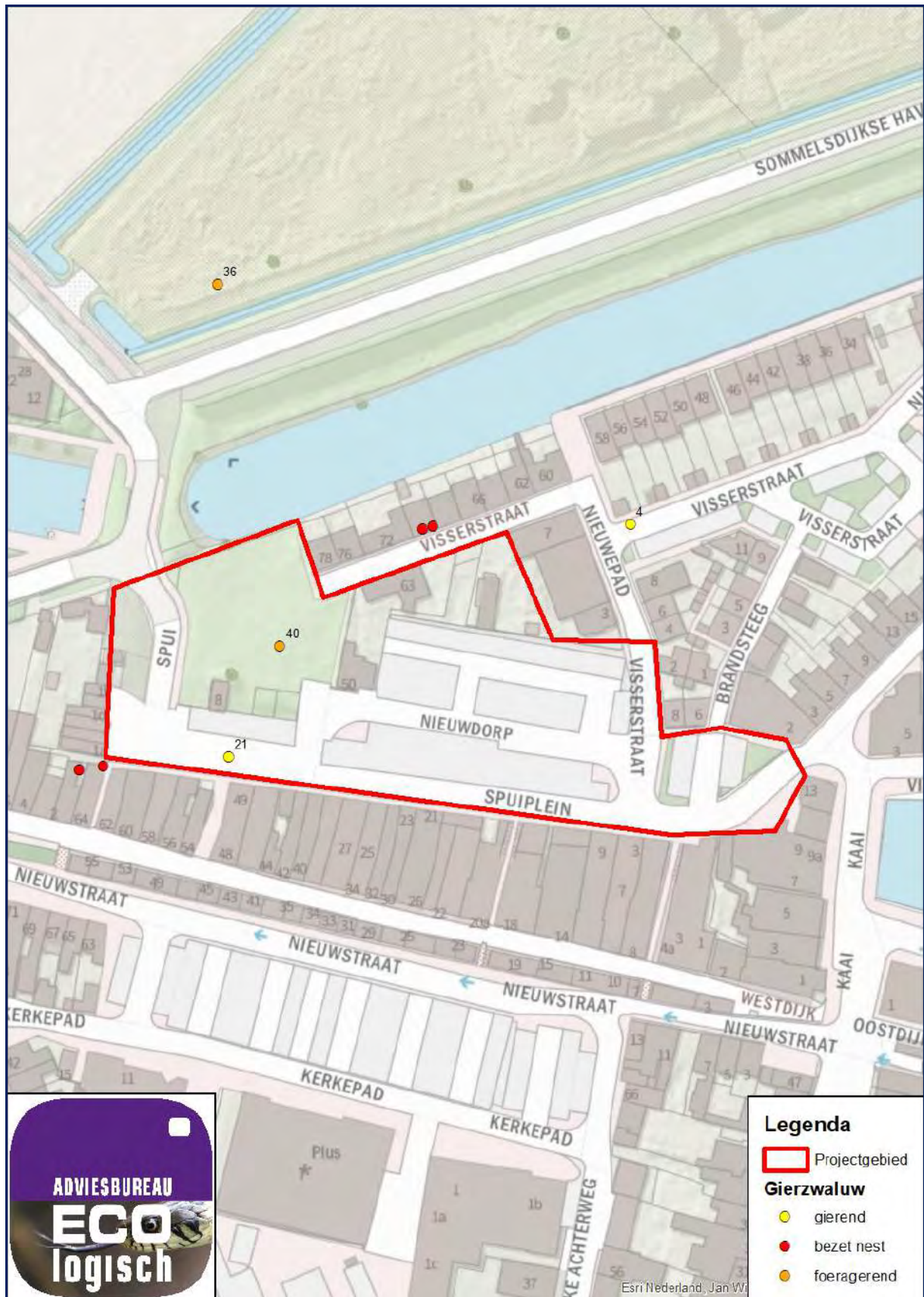
4.2 AANBEVELINGEN T.O.V. DE WET NATUURBESCHERMING

In het projectgebied is één zomer-/paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Als gevolg van de werkzaamheden kan de verblijfplaats verloren gaan of ongeschikt raken. Hiermee worden verbodsbepalingen in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming overtreden. Het is noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen voor verbodsbepalingen uit artikel 3.5. Aan een ontheffing kunnen bepaalde voorwaarden verbonden zijn, zoals het treffen van mitigerende maatregelen.

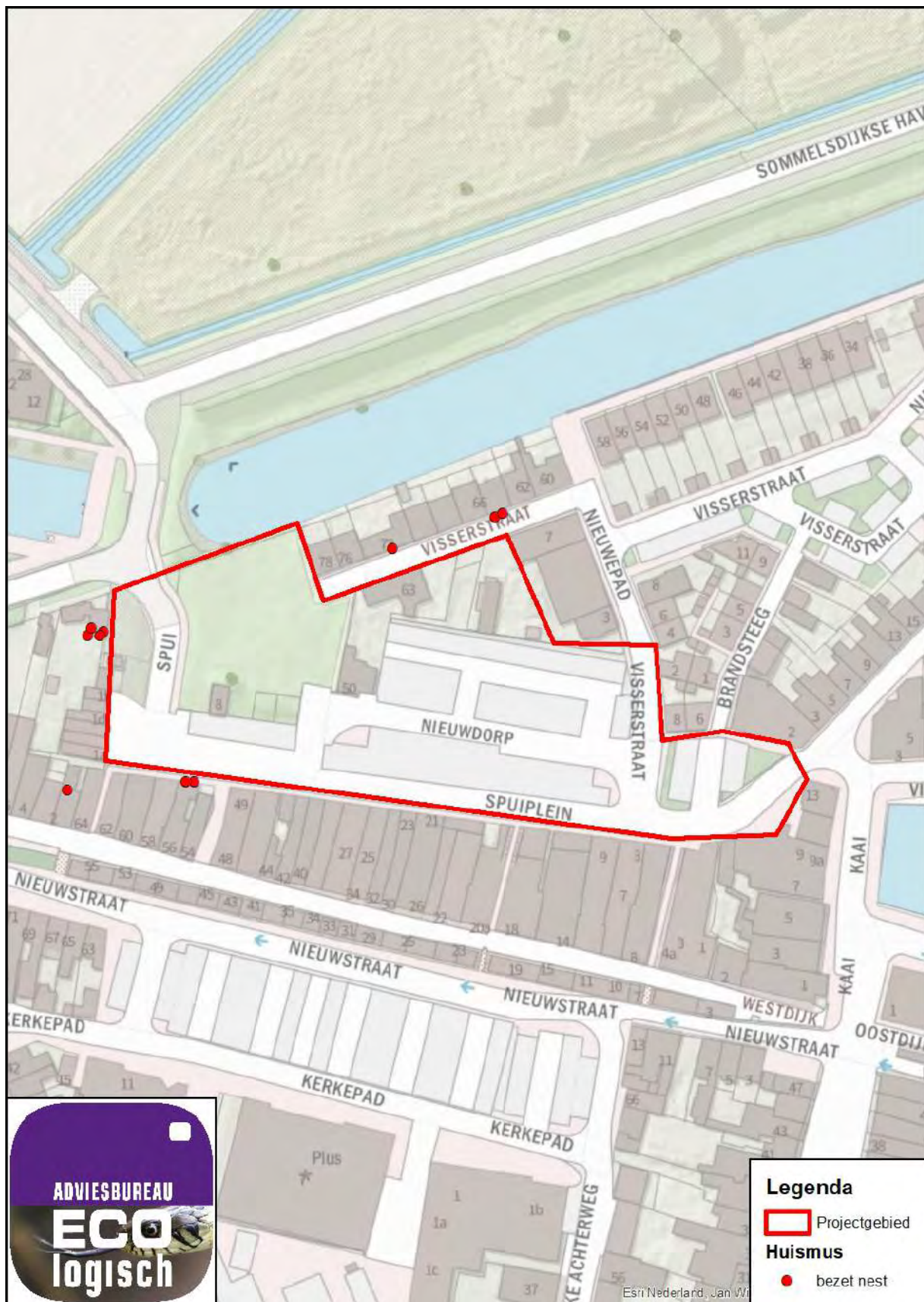
Uit de inpassende inspectie is gebleken dat de bebouwing niet fungeert als winterverblijfplaats. De zomer-/paarverblijfplaats in het projectgebied kan onder geschikte omstandigheden gebruikt worden als winterverblijfplaats.

Om algemene broedvogels in het gebied niet te verstoren is het aan te raden om buiten de broedperiode van maart - augustus te werken. De vermelde periode is niet leidend, elk broedgeval is beschermd. Ook broedgevallen buiten deze periode mogen niet verstoord worden. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaats moeten vinden, dient een aanvullende inspectie op broedvogels door een ecooloog te worden uitgevoerd om overtredingen te voorkomen.

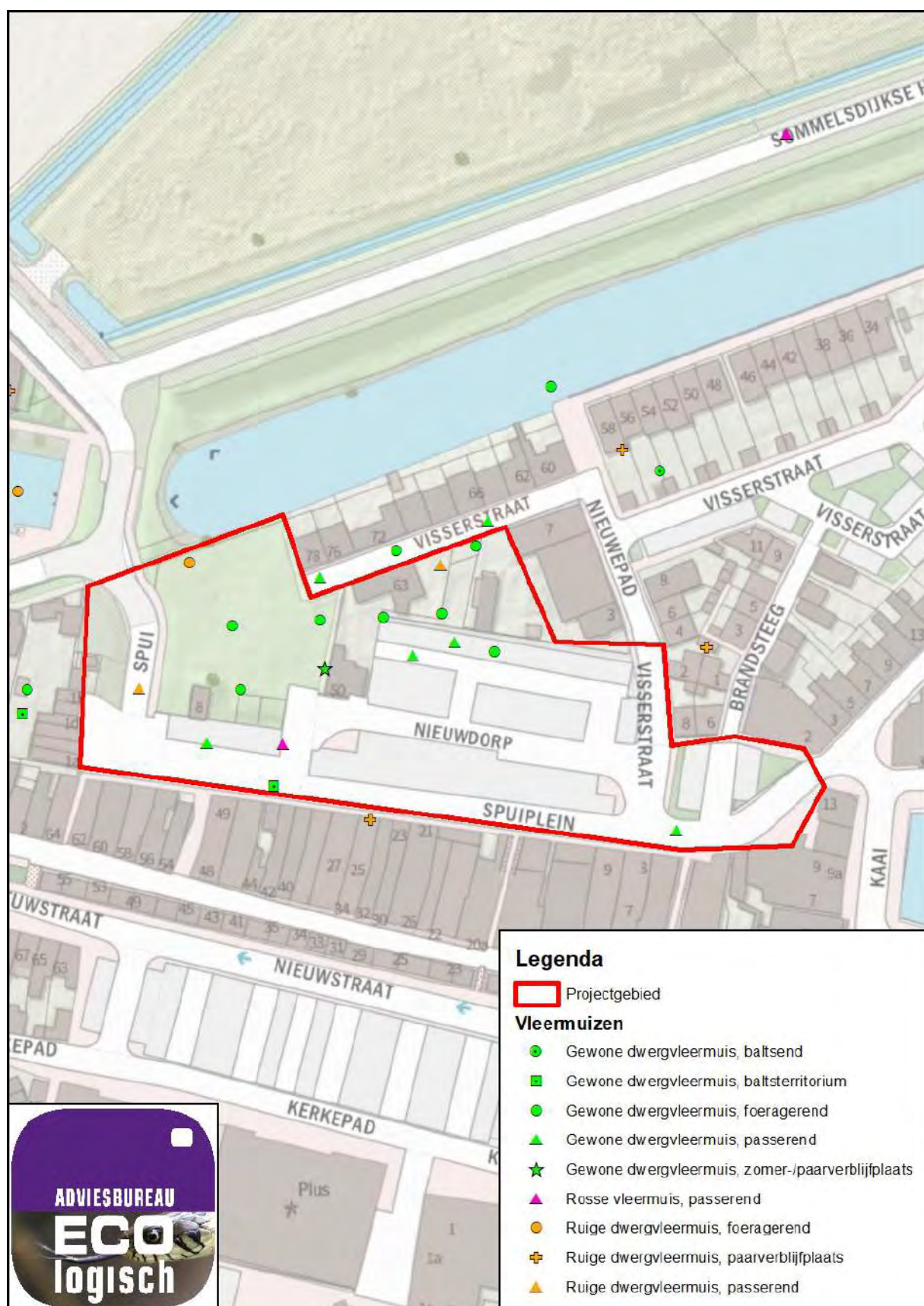
Bijlage 1: Kaart resultaten gierzwaluw

Bijlage 2: Kaart resultaten huismus

Bijlage 3: Kaart resultaten vleermuizen

Bijlage 4: Foto's nestlocaties en verblijfplaatsen

Afbeelding 1: Zomer-/paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.

Afbeelding 2: Nestlocaties van de gierzwaluw (Visserstraat 70).

Afbeelding 3: Nestlocatie van de gierzwaluw (Zandpad 2)

Afbeelding 4: Nestlocatie van de gierzwaluw (Westdijk 64)